

Hoe bereiken we de armen?

Belangrijke ervaringen, opgedaan door genomineerden voor de Ariëns Prijs voor Diaconie 2025

Veel Caritaswerkgroepen en -besturen denken na over hoe ze de armen in de eigen omgeving beter kunnen bereiken. Als jurylid voor de Ariëns Prijs voor Diaconie maakte ik kennis met een aantal inspirerende initiatieven. Ik zie een tweetal trends.

De eerste beweegt zich binnen de bestaande kaders: individuele hulpverlening en daarnaast het financieel steunen van diaconale projecten van anderen. Het is een beproefd recept, maar wie als werkgroep en ook als bestuur te afwachtend is, krijgt op den duur nauwelijks aanvragen meer. Hoe kun je jezelf dan weer op de kaart zetten? Daar zijn mooie voorbeelden van: het PCI-bestuur van De Liemers en de caritaswerkgroepen van Zutphen en Klarenbeek. Waarover verderop meer.

De andere trend is die van de innovatie: als bestuur of als werkgroep samen met anderen zelf regionaal of plaatselijk projecten opzetten rond concrete gebruiksgoederen waar arme

mensen dringend behoefte aan hebben, terwijl ze vaak te duur zijn om uit het eigen budget te betalen. Bijvoorbeeld warme jassen, vakantietassen (zie foto linksonder), schooltassen, tegoedbonnen voor spullen voor speciale gelegenheden of voor een dagje uit voor kinderen, een 'gratis supermarkt' voor wie net niet in aanmerking komt voor de Voedselbank, ledlampen, fietsen en kortdurende klussen, bijvoorbeeld een tuin opknappen. Opvallend is dat er aan de uitgifte van deze goederen en diensten géén financiële screening verbonden is. De organisatoren willen de drempel voor de armen zo laag mogelijk houden en merken in de praktijk dat de armen het aangeboden wel degelijk weten te vinden. Omdat ze het echt nodig hebben. Vertrouwen is de basis. Daar wordt weinig misbruik van gemaakt. Ook zijn er nieuwe initiatieven om te bevorderen dat

mensen uit verschillende culturen elkaar ontmoeten, tegen alle racisme en 'eigen volk eerst' in. Deze innovaties borduren voort op eerdere tradities, zoals die van de kerstpakkettenacties. Maar er wordt echt een kwalitatieve sprong gemaakt. Dat zal ik ook laten zien.

Eerst de manier om jezelf opnieuw op de maatschappelijk kaart te zetten. Er is overal een groot verloop op het veld van de armoedebestrijding onder ambtenaren en hulpverleners. Wat Caritas doet is lang niet bij iedereen bekend, of er zijn vooroordelen over. Terwijl doorverwijzingen naar Caritas ontzettend belangrijk zijn. Gemeenten organiseren wel platformbijeenkomsten, waarin vertegenwoordigers van allerlei professionele en vrijwilligersorganisaties elkaar kunnen ontmoeten. Maar je moet er lol in hebben om daar vanuit de kerk steeds weer naartoe te gaan om nieuwe mensen te leren kennen en Caritas op de kaart te zetten. Die lol hebben de nieuwe

voorzitter van de Caritas in De Liemers en de secretaris van de caritaswerkgroep in Zutphen. Beiden komen zelf voort uit de wereld van professionele welzijnswerkers. En hun aanpak werkt. Men is uit het dal en het aantal hulpvragen neemt toe; nu in De Liemers rond de 240 per jaar, vooral uit de regio Zevenaar, en in Zutphen rond de 175. In De Liemers greep men een diaconaal werkbezoek van de kardinaal aan om zelf in Doesburg een goed bezocht symposium te organiseren. Meer netwerken vraagt een sterk zelfbewustzijn, maar dit zelfbewustzijn, het geloof in de eigen kracht, groeit ook al doende. Geweldig.

Een bijzonder verhaal is dat van de caritaswerkgroep van Klarenbeek, vanouds een overwegend katholiek dorp ten zuiden van Apeldoorn. Caritas neemt daar deel aan het plaatselijk overleg van allerlei organisaties: het 'Klarenbeeks Onderonsje'. De lijnen zijn dus kort. Individuele hulp gebeurt op basis van vertrouwen in de leden van dit overleg, die een schrijnende situatie aankaarten. Er is dus geen eigen financiële screening door caritas, wat de drempel voor hulpvragers veel lager maakt. Want in het dorp kent zowat iedereen elkaar. En je wilt niet dat er over je financiële situatie gekletst wordt. Caritas leeft in het dorp omdat gaandeweg de banden met leerkrachten, ouders én kinderen van de (enige) basisschool steeds hechter geworden zijn. Leerlingen en ouders doen actief mee aan initiatieven van caritas, bijvoorbeeld de Deelkast, waarin, zonder controle, voedsel beschikbaar is voor wie dit nodig heeft. Caritas vergadert in het Boshuis, de nieuwe naam voor de (afgestoten) katholieke kerk. Deze is door een bewonerscollectief aangekocht en omgetoverd tot een bloeiend dorps huis. De geloofsgemeenschap maakt daar ook gebruik van.

Nu wil ik meer vertellen over de opvallende innovaties die ik zie rond het beschikbaar stellen van gebruiksgoederen en diensten. Ik noemde de kerstpakkettenacties als voorloper. Een prima initiatief. Maar het kan ook iets charitatiefs hebben in de traditionele zin van het woord: wat is het toch zielig als je de kerstdagen net als op andere dagen vooral pasta met gehakt moet eten en er geen cadeautjes onder de kerstboom liggen. De genoemde acties rond concrete gebruiksgoederen ademen voor mij een andere sfeer. Diaconale vrijwilligers, protestant en katholiek, beseffen meer en meer dat de armoede voor grote groepen mensen structureel is. Het gaat om onrecht in een wereld waarin de rijkste tien procent van de bevolking, ook in Nederland, steeds vermogender wordt, terwijl de groep aan de onderkant vaak lange tijd op de overleefstand staat en gemakkelijk in de schulden terecht komt.

De Gemeenten mogen van het Rijk niet aan inkomenspolitiek doen. En in de landelijke politiek worden mensen met een uitkering en werkende armen heel vaak als kostenpost, als losers gezien. Daar horen ook veel migranten bij. Vele armen hebben alle vertrouwen in de politiek verloren. Er is ook veel racisme in Nederland. Dit alles staat haaks op het Katholiek Sociaal Denken. Goede huisvesting,

bestaanszekerheid en erkenning als individu en als lid van een groep, godsdienst (dus ook de islam) of subcultuur, is een mensenrecht.

Meer en meer zie ik initiatieven ontstaan, waarbij niet de vraag is: wat gunnen we andere mensen wat we zelf al hebben? De vraag is eerder: wat hebben arme mensen nodig om als volwaardige burgers deel te kunnen nemen aan het leven van de gemeenschap? Niet onze behoefte om zo graag goed te zijn voor anderen staat centraal. Vertrekpunt is het geschokt zijn door de achtergestelde positie van medeburgers en zorgen over de toekomst van mensen, volkeren en de hele aarde (vanwege de klimaatverandering).

Over de genoemde diaconale initiatieven is veel meer te lezen in het boekje dat rond de Ariëns Prijs 2025 is uitgekomen. Er zijn exemplaren toegezonden naar de parochies en de Caritasbesturen. Maar zo lang de voorraad strekt zijn ze ook bij het bisdom te bestellen.

door Hans Oldenhof, voormalig diocesaan diaconaal werker

Het boekje 'Liefdevolle zorg met hart en ziel' kan worden gedownload van aartsbisdom.nl/AriensPrijs2025 en (zolang de voorraad strekt) worden besteld via redactie@aartsbisdom.nl.

